

AZ IGAZSÁGÜGYI FOGÁSZAT SZEREPE AZ EMBERI MARADVÁNYOK AZONOSÍTÁSÁBAN A DVI-MISSZIÓKBAN

A magyar DVI-csapat létrehozása 2001-re nyúlik vissza, a New York-i ikertornyok elleni terrortámadásokat követő időszakra. Angyal Miklós akkor és most is meghatározó személyisége az intézmény történetének.¹ 2008-ban a Semmelweis Egyetem Törvényszéki Tanszéke Keller Éva professzor vezetésével az Igazságügyi Minisztérium államtitkárához fordult, és kezdeményezte a magyarországi DVI-csoport létrehozását. Az államtitkár jóváhagyta az ötletet. A bürokrácia, az érdeklődés és a pénz hiánya, valamint más prioritások azonban akadályokat gördítettek a terv megvalósulása elé, ezért a Budapesti Orvostudományi Egyetem Törvényszéki Tanszéke magára vállalta, hogy létrehozza a DVI-csoport egy részét, a Törvényszéki Szakértői Csoportot, amelynek tagjai között volt igazságügyi patológus, fogorvos, antropológus és DNS-szakértő is. Ez a független kezdeményezés végül 2010-ben arra ösztönözte az Igazságügyi és Belügyminisztérium tisztviselőit, hogy a Magyar Nemzeti Rendőrségen belül a Központi Bűnügyi Nyomozó Főosztály égisze alatt létrehozzanak egy most már teljes DVI-csoportot, azonban további 7 évbe telt, mire konkrét lépéseket tettek egy, a Nemzeti Nyomozó Iroda (2) keretében működő,² képzett DVI-csoport létrehozása érdekében. Ez idő alatt számos katasztrófa történt Európában, amelyek közül néhányban magyar állampolgárok is érintettek voltak, így például a párizsi, nizzai, brüsszeli, manchesteri terrortámadások, a magyar iskolások veronai buszbalesete, a magyar turisták egyiptomi buszbalesete, hogy csak néhányat említsünk. Mindezek hatására testület szükségessége egyre sürgetőbbé vált, és a DVI ügye a figyelem középpontjába került. Az első, az INTERPOL által végrehajtott és hitelesített képzésre 2018-ban került sor. Egy évvel később következett be dunai hajóbaleset.

2019. május 28-án este 22:00 órakor, heves esőzés közepette a Hableány nevű városnéző hajó – fedélzetén 31 dél-koreai turistával és két dél-koreai idegenvezetővel, valamint a magyar kapitánnyal és a személyzet egy további tagjával – összeütközött egy nála sokkal nagyobb sétahajóval, és hét másodperc alatt elsüllyedt. A balesetet hét turista élte túl, akiket a 10-15 fokos hideg vízből sikeresen kimentették, hét további személyt azonban már holtan találtak, és nagyon nehéz körülmények között emelték ki őket a vízből.

A mentési műveletet rendkívüli módon nehezítette a magas vízállás, a heves esőzés, a fényhiány, az alacsony víz hőmérséklet és a szennyes, átláthatatlan víz, és e körülmények miatt sikertelen volt a fennmaradó 21 személy kiemelése, akik a baleset pillanatában vagy a fedélzeten, vagy a hajó belsejében tartózkodtak. A dél-koreai hatóságok ujjlenyomat-szakértőket, bűvárokat és logisztikai személyzetet küldtek. A magyar DVI-csapat feladata ezen az első bevetésén a Duna különböző pontjain – a

¹ Angyal Miklós – Petrétei Dávid: Az Interpol DVI-protokoll adaptációjával a hazai áldozatazonosítás fejlesztésének útján. Nemzetbiztonsági Szemle 2019/1. 3-17. o

² Ajang Armin Farid: Amerikai Törvényszéki Tudományos Akadémia. Proceedings 2014. 20. kötet

legtávolabbi a baleset helyszínétől 120 km-re volt – megtalált holttestek regisztrálása és azonosítása volt. A következő két hét során 20 holttestet sikerült kiemelni a Dunából.³

Maga a küldetés a különböző szervek, így a teljes műveletet felügyelő Magyar Terrorelhárítási Csoport, a Budapesti Rendőr-főkapitányság, a Katasztrófavédelmi Főosztály és a Nemzeti Nyomozó Iroda DVI-csoportja között kiváló volt az együttműködés. Ezen kívül nagyon szoros volt a munkakapcsolat a dél-koreai helyszínelők ujjlenyomat-szakértőivel és az INTERPOL megfelelő összekötőivel, az osztrák Terrorelhárító Egység Cobrájával, valamint külföldi bűvárszakértőkkel.

Egy személy kivételével, akit soha nem találtak meg, minden áldozatot sikeresen azonosítottak, többnyire ujjlenyomatuk alapján, két személy esetében azonban a halál előtti és utáni feljegyzések fogászati összehasonlítása volt az azonosítás alapja. A kutatási és regisztrációs folyamat, valamint maga az azonosítás az INTERPOL-szabványoknak megfelelően történt, a nemzetközi formanyomtatványok és mindhárom elsődleges azonosító (DNS, ujjlenyomat, fogászati) felhasználásával.⁴ Az a különleges körülmény, hogy a koreai törvények előírják, hogy az állampolgároknak 17 éves korukban mind a 10 ujjlenyomatát regisztrálniuk kell, valamint az a tény, hogy a katasztrófa zárt populációt érintett (a fedélzeten tartózkodók utaslistája), lehetővé tette, hogy elsősorban az ujjlenyomatok alapján történő azonosításra összpontosítsunk, összehasonlítva a boncolás utáni adatokat a Szöulban tárolt boncolás előtti adatokkal. Mindazonáltal DNS-mintát is vettek, és minden áldozat alapos fogászati vizsgálatát elvégezték. Az összes érintett ügynökség arra törekedett, hogy rövid időn belül minden áldozatot megtaláljanak, hogy az elhunytak családtagjai megnyugodhassanak.

Ez a küldetés a nemzeti és nemzetközi ügynökségek egységén alapult, amelyek a tanulságok levonása érdekében és az együttműködés szellemében mindent megtettek a társadalom szolgálatában. Céljuk az volt, hogy megtalálják az elhunytakat, és biztosítsák a földi maradványok méltó kezelését, hogy az áldozatok hozzátartozói és túlélők lezárhassák magukban a tragikus eseményeket.

Az eset alapján konkrét tervek készülnek arra, hogy a katasztrófák áldozatainak azonosításában részt vevők workshopok és képzések révén közös jövőképet alakítsanak ki. Nemzetközi együttműködésre van szükség, különösen Európán belül, és ezt ösztönözni is kell annak érdekében, hogy a legmagasabb szakmai színvonalat biztosíthassák a törvényszéki orvostudomány ezen területén.

A magyar DVI törvényszéki fogászati egységének bővítése folyamatban van, a cél az, hogy elegendő humán erőforrás álljon rendelkezésre olyan tömeges katasztrófa esetén, amely a DVI Interpol Hungary csapat bevetését teszi szükségessé. Jelenleg az a terv, hogy legalább 20 Interpol protokoll szerint képzett fogorvos álljon majd rendelkezésre, akiket arra is ösztönöznek, hogy Magyarországon hivatalos igazságügyi fogszakorvosokká váljanak. A közelgő INTERPOL képzés előkészületeként a fogászati egység kéthetente zoom előadásokat szervez, amelyeket neves nemzetközi igazságügyi fogszakorvosok tartanak, így a világ hatalmas tudását közvetlenül a résztvevők nappalijába varázsolják. Ezek a hihetetlen, és váratlanul mondható eredmények a folyamatos együttműködésnek, tudás- és ötletcserének köszönhetőek, amelyet kapacitásépítés és a nemzeti és nemzetközi igazságügyi orvosszakértői közösség támogatása és bátorítása kísért. A közös kihívásokkal szembesülve és az emberiség szolgálatát előtérbe helyezve ezeken a zoom találkozók

³ Uo.

⁴ Angyal Miklós – Petrétei Dávid: i.m.

világossá vált, hogy a kapacitásfejlesztési koncepció létfontosságú a fejlődés útjának kijelölésében. A köz szolgálatában elért nagyszerű eredmények alapja az egységes jövőkép és cselekvés, valamint a kölcsönös és folyamatos megértés, együttműködés és támogatás.⁵ Mindannyian ugyanabban a világban élünk, közös kihívásokkal nézünk szembe, és az emberiség szolgálatának érdekében hasonló törekvések megvalósítására törekszünk. Ennek a szolgálatnak nem szabad megállnia az országhatároknál, hanem messzire el kell jutnia, a világ minden tájára, és mindannyiunkat egy egységes, aktív és együttműködő tanulási környezetbe kell vonzania. A köz szolgálatában nagy eredményeket érhetünk el a jövőkép és a cselekvés egységével, valamint a kölcsönös és folyamatos együttműködéssel és támogatással.

⁵ Ajang Armin Farid: i.m.